

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Zunanja politika.

V delegacijah vodi grof Aehrenthal, ki predstavlja božjo previdnost za avstrijske narode, boj za svojo zunanjo politiko. Nekoč je splošno vladalo mnenje, da se ta vprašanja tičejo le dvorov, diplomacije in izbrancev gospodovih, ki so prišli po skrivnostnih zakonih večne volje na odlična mesta v državi. Dogodki zadnjih let so morali tudi mislečemu delavstvu pokazati, da se vodi ta politika na njegov račun; če prinaša obresti, jih vtaknejo kapitalisti in veleposestniki v žep, če povzrokuje škodo, jo plačujejo delavci.

Dočim si je delavsko ljudstvo s splošno in enako volilno pravico priborilo vendar nekaj vpliva na notranjo politiko, je pa zunanja še vedno privilegij vladajočih, ki je navadnemu ljudstvu popolnoma odmaknjen. Zlasti avstrijska zunanja politika se ne vodi v interesu delavnega in plačujočega prebivalstva, ampak le z ozirom na »velesilski« položaj, za katero besedo se skrivajo dvorne in fevdalne koristi.

Letos je grof Aehrenthal s svojim eksplozjem naletel v avstrijski delegaciji na hud odpor. Z malimi izjemami se mu je ugovarjalo z vseh strani, le da je bila opozicija zelo različna in sama med seboj sprta. Glavni točki, okrog katerih se je sukala Aehrenthalova ženialnost in delegacijska debata, sta bili aneksija Bosne in Hercegovine ter zveza Avstro-Ogrske z Nemčijo in Italijo. Razume se, da je bil grof Aehrenthal za oba predmeta poln hvale in slave, kateri pa se je vendar poznalo, da stoji na slabih nogah.

Aneksija Bosne in Hercegovine je prinesla Aehrenthalu grofovski naslov. Delavnemu ljudstvu je izpraznila sklede in mu prinesla brezposelnost in pomanjkanje v dar. Aneksija, ki jo je Aehrenthal izvršil tako nerodno, da bi povsod drugod takoj spodili takega diplomata, je povzročila bojkot avstrijskega blaga na Turškem in posledice tega udarca še niso izbrisane. Prevzetni nastop proti Srbiji je razruval vse dobre razmere, kar smo jih še imeli na Balkanu. Pretrgali so se za nekaj časa vsi gospodarski stiki; avstrijskemu prebivalstvu se je vzelo srbsko meso, avstrijski industriji pa srbski in črnogorski trg. Dve leti je avstrijskemu delavstvu nedostajalo dela, obenem se je pospeševala draginja. Letošnja trgovinska pogodba se je sklepala še pod vtiskom aneksijske napetosti in ni skoraj nič popravila škode.

Vrhu vsega je morala z groznimi deficiti se boreča država plačevati Turčiji ogromno odškodnino, špionom velikanske svote za falsificirane dokumente in težke milione za mobilizacijo vojske in mornarice.

Rezultat aneksije ni za prebivalstvo nič boljši kakor posledice izgubljene vojne.

V tem oziru je bila zunanja politika grofa Aehrenthala naravnost katastrofalna.

Trozveza je drugi lovor v Aehrenthalovi roki. Že desetletja nas poučujejo, da je naša alianca z Nemčijo in Italijo jamstvo evropskega miru in pogoj našega razvoja. Kaj je z mirovne garancije, se je dosti jasno pokazalo ob priliki aneksije, ko ni mnogo manjkalo, da bi bila izbruhnila svetovna vojna. Z našim razvojem je pa tako, da nam tro-

zveza naklada venomer nova vojaška bremena in daje drugim državam povod za oboroževanje. Nič ne more biti v tej slavni zvezi bolj značilno kot dejstvo, da gradi Avstrija bojne ladje, zida nove utrdbе in snuje nove ceste proti tisti Italiji, s katero je — v alianci!

Za presojanje trozveze je treba imeti na umu, da niso spojeni narodi Avstrije z narodi Nemčije in Italije, ampak predvsem avstrijski dvor z nemško monarhijo. Tudi Nemčija ima debelo absolutistično barvo in zato je naravno, da ima trozveza zlasti služiti hohenzollernskim namenom. Germanizatorna tendenca, ki se zadnja leta zopet močneje javlja v Avstriji, ima svoje razloge tudi v tej zvezi, v kateri dominira Nemčija. Od Aehrenthala do Bienerttha so mostovi prav razločni.

Bienertthovo vladanje in nemškonacionalna politika pa ne pospešujeta razvoja Avstrije, temveč ga ovirata, kajti poostreni nacionalni boji, ki so posledica te politike, so pahnili socialno življenje za par desetletij nazaj, zopet na škodo delavskega ljudstva vseh narodov v Avstriji.

Po vsem tem je jasno, da delavstvo ne sme ostati ravnodušno za zunanjo politiko, od katere je dober del odvisen njegov kruh in zaslužek. Kakor je proletariat napel svoje moči, da si pridobi vpliv na notranjo politiko in si ga izkuša povečati, tako mora nastopiti tudi za svoje pravice do zunanje politike. To pa bo mogel samo z veliko in močno politično organizacijo. Dokler ne bo delavstvo imelo dovolj moči, bo tudi na tem polju samo material za egoistne namene vladajočih.

Strokovni kongres.

V ponedeljek se je na Dunaju otvoril šesti strokovni kongres avstrijski, čigar pomen se najbolje izraža v nenavadno velikem številu delegatov. Dnevni red obsega sledeče točke:

1. Poročilo komisije; podaje sodrug Hueber.
2. Poročila:
 - a) Urada za statistiko dela; poroča poslanec Müller.
 - b) O delovanju komisije za preprečanje nezgod; poroča poslanec Widholz.
 - c) O delovanju sveta za vodne ceste; poroča sodrug Hueber.
3. Boj za enotnost strokovne organizacije; poroča sodrug Hueber.
4. Taktika za stavke in mezdna gibanja; poroča poslanec Beer.
5. Socialna politika v parlamentu; poroča poslanec Schrammel.
6. Novi kazenski zakon in delavstvo; poroča dr. Ingwer.
7. Zakonito skrajšanje delovnega časa; poroča poslanec Hanuš.
8. Odprava delavske knjižnice; poroča poslanec Smitka.
9. Poskrbovanje stanovanj in delovna pogodba; poroča poslanec Reumann.

Vsaka točka tega dnevnega reda je važna za avstrijsko delavstvo, tako da se zdi teden dni, ki je določen zborovanju kongresa, skoraj prekratek. Z največjo napetostjo pa pričakuje socialistično delavstvo cele države debato in sklepe o tretji točki, o boju za enotnost strokovne organizacije. Že letošnji mednarodni socialno demokratični kongres v Kodanju se je baval s tem vprašanjem in je izrekel načelo, da mora biti strokovna orga-

nizacija v vsaki državi enotna. O načelu tudi na strokovnem kongresu gotovo ne bo dvoma. Praksa je nad vse jasno potrdila, kar pove že teoretično uvaževanje: Da je gospodarski boj delavstva le v najtesnejši združitvi uspešen in da je enotnost neizogiben pogoj za zmago. Da so se pojmi nekaterih čeških sodrugov v tem oziru precej skalili, se ne da tajiti. V vodilnih krogih češke stranke so pozabili na bistvene razlike med političnim in strokovnim gibanjem, ki niso odvisne od naše volje, ampak od razmer. Če ne bi bila avstrijska država sestavljena iz osmerih narodov, bi bilo samo po sebi umevno, da bi imeli v Avstriji le eno socialno demokratično stranko. Jezikovne razlike, kulturne potrebe posameznih narodov, velika vloga, ki jo igra nacionalno vprašanje v avstrijski politiki, je socialno demokracijo prisililo, da se politično organizira po narodnostih. Vsi tisti momenti, ki so na političnem polju opravičili najširšo avtonomijo, pa odpadajo na strokovnem polju; kar je na eni strani neizogibno, je na drugi lahko pogubno.

Strokovni boji se vodijo pred vsem v tovarnah, delavnicah, kapitalističnih podjetjih. Delavstvo v eni fabriki ima strokovno popolnoma enake interese. Tiste razlike, ki veljajo na političnem polju, izginejo tukaj popolnoma. Če so mezde v tovarni prenizke, je potreba vseh delavcev brez razlike narodnosti, da se zvišajo in če se zboljšanje ne da doseči brez boja, bo stavka le tedaj uspešna, kadar ustavijo delo vsi delavci in kadar se vodi ves boj popolnoma enotno. Jasno je, da more tak boj voditi le enotna organizacija. Toda stavka v posamezni tovarni ni odvisna le od neposredno vposlenih delavcev, temveč še od mnogih drugih faktorjev, zlasti od delavstva dotične stroke po drugih krajih in od delavstva vseh strok v dotičnem kraju. Naj se to delavstvo loči po strokah, povrh pa še po osmih narodnostih in nazadnje morda tudi še po verah, pa postane vsak sistem v boju nemogoč.

O brezpogojni potrebi enotnosti v organizaciji strok torej ne more biti dvoma. Vprašanje, ki se bo imelo rešiti, pa je drugo. Zadnji cilji strokovne in politične organizacije delavstva so enaki, strokovni in politični boji se dotikajo v stoterih točkah, politična stranka in strokovna organizacija se ne moreta ločiti kakor dveje tujih kompetenc. V Avstriji pa imamo šest socialno demokratičnih strank; vsaka se mora opirati na strokovno organizacijo, vsaka mora imeti stike z njo.

Problem je torej ta: Kako se varuje enotnost strokovne organizacije, ne da bi imele posamezne stranke škodo? Da povzročita rešitev tega problema težave, ker je kompliciran, je naravno, ampak z dobro voljo se morajo premagati tudi te težave.

Strokovni kongres ne more rešiti vprašanja, ker na njem niso zastopane češke separatistične organizacije. Ta naloga je namenjena komisiji, v kateri bodo zastopani vsi prizadeti deli in ki se ima sklicati po dunajskem in po češkem strokovnem kongresu. Ampak od sedanjega zbora upamo, da pomaga ustvariti položaj, ki olajša sporazum. Umevno je, da je notranji boj, ki slabi obe strani, vžgal mnogo strasti. Ampak vprašanje, ki je važno za razvoj vsega delavskega gibanja v državi, se ne sme reševati s strastjo, temveč s treznim razumom in pred vsem z dobro voljo. Upajmo, da se to posreči dunajskemu kongresu.

Portugal.

»Slovenec« je dovršil svoje krščansko delo; dal je pomoriti portugalske menihe do zadnjega. In zdaj se gode čudeži: Poklani menihi se naseljujejo v Belgiji in — na Ti-

rolskem. V belgijskih samostanih se jih je nabralo že čez tristo; ondodno prebivalstvo, ki ima že domačih kutarjev preveč, je vznemirjeno in se pripravlja na energične proteste. Na Tirolskem, kjer morajo učitelji pometati ceste in kidati sneg na pokopališčih, bodo menda prejeli svete očete jezuite z odprtimi rokami.

Učeni »Slovenec« nam morda pojasni ta čudež. V gledališču smo se že navadili, da je ustreljeni junak vstal in se jel priklanjati plesajočemu ljudstvu. V resničnem življenju ostane navadno mrtev, kdor je umorjen. Če se torej cele čete portugalskih menihov in nun naseljujejo po Evropi, je to že več kakor prebujenje Lazarja in »Slovenec« bi napravil veliko napako, če bi ne pojasnil in ne izrazil tako velikanskega čudeža.

Za sedaj nam morajo namesto teh miraklov zadostovati dognana zgodovinska dejstva, po katerih spoznavamo, da gre do najvažnejši umori na rovaš — rojalistov. V Lisabonu je povzročila silno razburjenje vest, da je bil admiral Reis umorjen. Kakor znano, so prvi brzojavci pripovedovali, da se je admiral sam ubil, misleč, da je revolucija izgubljena. Po poročilih »Berliner Tagblatta« je bila ta reč bistveno drugačna. Republiškanski vodja Ribeiro pripoveduje sledeče:

»Ko se bile vse priprave dovršene, so šli zavezniki v tihi noči na obalo reke Tajó, da se podajo na čolne, s katerimi se je imelo moštvo revolucionarnih bojnih ladij prepeljati na suho. Ljudje na čolnih so se začetkom branili sodelovanja, toda po ponovnem prigovarjanju admiralu so se končno vdali. Vlada pa je bila že obveščena o zaroti. Tisti hip, ko je hotel admiral Reis stopiti na ladjó, je prišel od vlade posel, o katerem je moral admiral misliti, da je zarotnik, ter mu je prinesel zlagano vest, da sta se 16. pešpolk in 1. konjeniški polk uprla revolucijskemu povelju in da streljata na ljudstvo. Vsled nekega fatalnega slučaja se je zazdelo, kakor da bi bila ta vest resnična. Vstaški vojniki v vojašnici so namreč pozabili odgovoriti na signale vstaških bojnih ladij, kakor je bilo prej dogovorjeno. Admiral Reis je na to odšel domov, na poti pa je bil iz zasede ustreljen. Rana, vsled katere je umrl, je na zadnji strani glave.«

Ta umor se bo najbrže »Slovencu« zdel v redu.

Katoliški list ima pa slabe čase, kajti njegove samotolažbe plavajo kar po vrsti po vodi. Čisto natančno je vedel, da republika na Portugalskem ne bo imela obstanka, kajti samo katoliški cerkev je po njegovem mnenju večna, dasi poka v njej od Rima do Čenstohova na vseh koncih in krajih. Najbrže ga torej ne bo veselila vest, ki prihaja iz Londona, tem manj ker jo objavlja celo oficiozna »Politische Korrespondenz.« Ta namreč naznanja, da se hoče angleški kabinet dogovoriti z ostalimi vladami, zlasti z francosko in špansko, da se portugalska republika svoječasnó od raznih strani obenem prizna. Stiki med vladami so v tej zadevi že napeljeni. Pred vsem je treba, da legalizira portugalsko ljudstvo republiko. Ali se to zgodi s konstituantó ali z novimi volitvami, je pač vseeno, le da dobi ljudstvo priliko, da izreče svoje mnenje.

Na Španskem in v Italiji delajo priprave, da se prepreči naseljevanje portugalskih menihov in nun v teh deželah.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Politični odsevi.

* V delegacijah ne gre grofu Aehrenthalu nikakor tako gladko, kakor je menda pričakoval. Po njegovem bi se bila morala debata o zunanji politiki čim najhitreje kon-

čati in potem rešiti ves skupni proračun. Medtem se razvlači razprava na polni seji in v odseku že ves teden in Aehrenthal mora neprenehoma odgovarjati. Od socialnih demokratov sta mu šla dr. Renner in Nömc pod kožo, a kar odgovarja minister za zunanje zadeve, je najbolj podobno ječlanju otroka. Novega sploh ne zna reči nič, ampak ponavlja tiste publike, ki jih je že povedal v svojem ekspozeju.

* **O neoslavizmu**, katerega prerok je na Češkem Kramář, pri nas pa Hribar, se je mnogo govorilo v avstrijski delegaciji. Kljub temu pa tudi danes še živ krst ne zna povedati, kakšno dušo ima pravzaprav ta beseda. »Kulturna vzajemnost Slovanov«, s katero navadno operirajo ti novoslavci, je namreč votla fraza, ki ne pojasnjuje ničesar. Zanimivo pa je, da je dr. Ploj, načelnik Hribarjevega kluba, nastopil naravnost proti neoslavizmu in Kramářu in s tem je češkega voditelja tako razjezil, da je ta govoril o hofratski politiki, kar je zopet pogrelo Ploja tako, da je spomnil Kramářa, da imenujejo Čehi ravno njegovo politiko hofratsko.

* **Češki agrarec Zazvorka** je v delegaciji zahteval večje varstvo agrarnih interesov. Kakor je že v navadi pri teh gospodih, je pripovedoval, da žele agrarci drugim slojem vse dobro, ampak meje bi se morale še bolj zapreti in carine bi se morale še povečati. Njegov cilj je ta, da ne pride noben rep in noben funt mesa od zunaj v Avstrijo. Filozofiral je, da deluje vsaka država na to, da izhaja s tem, kar producira sama. Naši agrarci znajo lepo deklarirati, ampak svojega načela se niti sami ne drže, drugače ne bi svoje najlepše živine prodajali v tujino.

* **Proračun zunanjega ministrstva** je bil v nedeljo ob pol 9. zvečer v zunanjem odseku avstrijske delegacije sprejet.

* **Radi Friedjungovega procesa** je dr. Kramář v delegaciji interpeliral Aehrenthala. Ta je pripovedoval, da je dobil Friedjung znane »dokumente« od takih ljudi, katerim je bilo zaupati in da se je vsebina strinjala s tem, kar se je v tistem razburjenem času — čenčalo! Grof Aehrenthal ni niti čutil, kako je s to argumentacijo blamiral Friedjunga in — sebe.

* **Državni zbor** se ima sklicati 8. ali 9. novembra.

* **Dr. Šušteršič**, ki je nosil vsako leto zvonce v avstrijski delegaciji, se letos ni udeležil delegacijskega zasedanja, češ da ima preveč opraviti v kranjskem deželnem zboru. Dr. Šušteršič pač ve, da bi prišel letos v največjo zadrego, če bi moral v delegaciji odpreti usta.

* **Zborovanje svobodomislecev** se je v nedeljo otvorilo v Inomestu kot protest proti zadnjemu katoliškemu shodu. Govorila sta med drugimi profesor Wahrmund in bivši jezuit grof Hoensbroech. Wahrmund je naglašal stremljenje klerikalcev, ki bi radi dobili vse šolstvo v svoje roke in opozarjal na Špansko in Portugalsko, ki sta prišli vsled klerikalizma na rob prepada.

* **Na Hrvaškem** se je ustanovila nova stranka iz bivše pravaške in naprednjaške. »Slovenski Narod« slavi to kot poseben napredek, dočim je v resnici bankrot liberalizma na Hrvaškem. Pokretaško stranko, ki je bila našim liberalcem simpatična kakor fantu ljubica, so ustanovili bivši učenci profesorja Masaryka, ki pa nikdar niso razumeli svojega učitelja. Najbolj podobni so bili našim »mladinom«. Njih največja skrb je bila priti kmalu do korita. To je bil tudi glavni razlog njihovega radikalizma, ki je posnemal skozinskoz manire naših antiklerikalcev. Tudi teoretično je bil antiklerikalizem glavni namen njihove stranke. Začetkoma je bil njih nastop včasih še prav prijeten. Korumpirati so se začeli, ko se je ustanovila koalicijska, ki je hotela za vsako ceno priti do vlade. Pod Pejačevićem je bila že prav blizu svojemu cilju. Ko je bil Rakodczay imenovan za bana, so koalicijski optimisti mislili, da ga bodo kar odpihnili. Ko je prišel Rauch na njegovo mesto, so bili še vedno sanjači. Ko pa je na Ogrskem nastopil Khuen Hedervary in Hrvatoma podaril Tomašića, je bil bojevitosti konec. Z opozicijo niso mogli gospodje pod dvema banoma priti do jasel, pa so pod Tomašićem kratkomalo postali vladni. Le da je bil Tomašić bolj zvit od njih. Z jezikom se jim je laskal, delal je pa po svoji glavi. In zdaj so zopet tam, kjer so bili. Ponujali so se mu, dokler je bilo količkaj mogoče. A ko so bili docela kompromitirani, jih je ban pustil na cedilu. A vendar izvršujejo še vedno njegovo voljo. Tomašić je hotel, da se koalicijska preosnuje v enotno stranko; pravaši in pokretaši so to storili, Tomašić si pa vendar snuje lastno stranko, za katero je pobral jedro ravno pobiti koalicijski. Enotna stranka je postala nezmišljena, pa se je le osnovala. In v njej je utonil pokretaški liberalizem. V izvrševalni odbor si je med drugimi nazadnjaki izvolila tudi katoliškega popa in »Pokretu« so s tem zavezana usta. Proti klerikalne politike ni več, demokratične pa itak nikdar ni bilo. Zlasti zanimivo pa je,

da se je nova stranka konstituirala kot vladna, dasi je vlada ne mara. Guvernamentalna stranka, ki postavlja proti guvernementalnim kandidatom svoje, to je res nekaj izrednega. Kar ni na Hrvaškem Tomašić napravil zmešnjave, je je napravila nova stranka.

* **Hrvaške volitve za sabor** bodo dne 28. t. m., ožje volitve pa 31. To je prvič, da se razpisujejo volitve v vseh okrajih za en dan. O rezultatih se ne da nič prorokovati, ker je vse nejasno in zmešano. Tisti Tomašić, ki ga je koalicijska nekoč slavila kot največjega patriota in vseskozi ustavnega moža, se pripravlja za volitve približno tako kakor Khuen Hedervary na Ogrskem. Pritisk je na vseh koncih in krajih, uradniki imajo ukaz glasovati za vladne kandidate in Tomašić se dela, kakor da ima velikansko upanje. Pa tudi pri drugih strankah se potrjuje, da vsak cigan svojo malho hvali.

* **Srbski prestolonaslednik** princ Aleksander je nevarno obolel za legarjem. Tudi njegov starejši brat, znani princ Jurij, je nekaj bolan.

* **Nova portugalska vlada** je izdala dekrete, s katerimi se odpravljajo gosposka zbornica, državni svet in vsi plemiški naslovi, nadalje naredbo, s katero se dinastija Bragansa izganja iz dežele in ukaz, da morajo imeti vsi dobrodelni zavodi posveten značaj. To so vseskozi simpatične reforme.

* **Bivši kralj Manuel** se je s kraljico-materjo Amalijo odpeljal na Angiško.

* **Knez v Monte Carlu** je podpisal ustavo, s katero se vpeljuje komunalna avtonomija, vladni svet in državni sklad. Knez bo poslej dobival civilno listo. Doslej je bil neomejen gospodar montekarlskih dohodkov.

* **V Perziji** so zopet v nekaterih mestih izbruhnili nemiri.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

Delavci in delavke!

Zima je na pragu in nove skrbi trkajo na vrata delavnega ljudstva. Po ulicah piha mrzel veter in goni kupe suhega listja po tleh in po zraku. Odkod bo kurjave, toplejše obleke, perila? vprašujejo na tistem očetje in matere, boječ s glasnih besed, ki zvane kakor žuganje, ker ne morejo od nikoder izva-bit odgovora. Nove skrbi prihajajo, a še niso odpravljene stare. Živila so se podražila tako, da delavski zaslužek ne zadostuje. A dolgotrajna kriza je še poslabšala položaj delavstva. Hvala vratolomni zunanji politiki je industrija po vsej državi nazadovala; tudi v naših krajih se strašno čuti pomanjkanje dela. Položaj proletariata je postal neznosen. Beda je dosegla vrhunec. Če ne pride v najkrajšem času pomoč, so neizogibne težke katastrofe.

Po vseh deželah odmevajo obupni klici ljudstva. A tisti, ki imajo moč, da bi pomagali, se obotavljajo in obotavljajo, kajti v kapitalistični državi vladajo zastopniki kapitalističnih interesov in polni žepi bogatinov so jim bolj pri srcu kakor potreba bednega ljudstva. Tri leta so minila, odkar je izvoljen sedanji državni zbor, a kljub resnim predlogom socialno demokratičnih poslancev ni storil parlament ne enega koraka, da bi oblažil draginjo. Vlada je gonila državo iz krize v krizo, za zahteve ljudstva je bila gluha in slepa. V kranjskem deželnem zboru se je vložil akademski predlog proti draginji; še tega je klerikalna večina vrgla v koš.

Delavci!

Ali boste molče trpeli, da si na Vaš račun veleizkoriščevalci polnijo bisage in se rogajo vašemu pomanjkanju?

Dokler ne boste svojega stradanja pokazali na javnem trgu, dokler ne boste glasno povedali svojih zahtev, nimate upati pomoči. Brez ljudskega pritiska se v Avstriji ne izpolni nobena ljudska zahteva.

Zato vas vabimo na

manifestacijsko zborovanje zoper draginjo,

ki bo v Ljubljani v nedeljo dne

30. oktobra

dopoldne.

Ura in prostor se vam pravočasno naznani. Treba pa je, da se že sedaj pripravite na dostojno manifestacijo in z neumorno agitacijo poskrbite za čim številnejšo udeležbo.

Na shodu hočemo pojasniti sedanjo draginjo, razložiti njene vzroke, povedati, kako se more pomagati in kdo je dolžan pomagati. Da se doseže pravi uspeh, je pa predvsem treba, da dobi zborovanje res manifestacijski značaj. Nasprotnikom, ki se rogajo in govoričijo, da je draginja prazna beseda, morate pokazati, da je draginja resna in nevarna in da so Vaše moči obremenjene do skrajnosti.

Pozivljamo Vas torej v Vašem interesu; Pridite na shod in agitirajte za najštevilnejšo udeležbo. Skrbite, da se zbere množica, ki imponira. Od Vašega dela je odvisen uspeh. Torej na delo vsi do zadnjega!

V nedeljo, 30. oktobra ne sme ostati nihče doma, kogar tare draginja!

— **Novi mestni statut za Ljubljano** je že sankcioniran, ravno tako novi volilni red za Ljubljano in za občine po deželi. Kako hitro je to šlo sedaj! Vlada seveda tega ni storila klerikalcem na ljubo! Saj so klerikalci »opozicijska« stranka. In kdor jim to verjame, postane časten član »družbe siromakov na duhu«.

— **Argentinsko meso** pride vendar le za poskušnjo v Avstrijo in sicer je bila prva ladja, kakor smo že poročali, namenjena izključno za Dunaj. V Trstu se je imelo izkreati, pregledati, naložiti na železnico, odpeljati, na Dunaju še enkrat pregledati, pa takoj spraviti na trg. Medtem so Tržačani dosegli, da ostane 1000 kilogramov tega mesa v Trstu. V Klosterneuburgu, kjer se je začelo bojkotno gibanje proti mesarjem, so pa tudi hoteli kaj imeti od tega in so izposlovali, da se jim prepusti četrta vola. To je seveda že bolj podobno komediji. Tistih par centov, kar jih je za prvič naročenih, je še za Dunaj malo in če bi vsaka vas hotela od tega kaj imeti, bi se moralo čudodelno meso deliti po dekah med posamezne občine in potem bi moral priti čudodelnik, ki bi znal ponavljati mirakel z ribami in hlepci. Seveda pa je tudi res, da ni Dunaj edina občina v Avstriji in da imajo tudi druga mesta pravico do hrane za svoje prebivalstvo. In res je tudi, da je Ljubljana med tistimi mesti, ki so se doslej najmanj brigala za to vprašanje. Gospodarstvo liberalne stranke in njenega župana Hribarja se je slavi-lo, kakor da je bilo od samega boga poslano, a za aprovizacijo mesta, za zmanjšanje draginje, za stanovanjsko preskrbo ni ta slavna uprava ničesar storila. Sedaj je sicer avtonomija občine za hribom, a mesto ima komisarja in ta ima svetovalce, ki so globoko prepričani o svoji važnosti. Zoper draginjo pa tudi ta uprava še ničesar ni iztuhtala. Naznanja se, da se dovoli razven prve pošiljatve za poskus še 800 ton argentinskega mesa za uvoz v Avstrijo. Ker tudi v Ljubljani prebivalstvo ne prihaja brez želodca na svet, bi bilo zanimivo, če bo kdo storil kakšne korake, da dobe tudi Ljubljančani kaj tega mesa. V Klosterneuburgu se gibljejo, genili se bodo še v Martinčkovi vasi, le Ljubljana bo menda spala.

— **Dvornega svetnika Ploja** je glasilo liberalnih mladinov pred Ribnikarjevim procesom zagovarjalo kakor najboljšega slovenskega diplomata; sedaj ga pošilja v penzion. Doslednost je pri teh junakih jako kratkotrajna reč.

— **Umetniška razstava** v Jakopičevem paviljonu se je v ponedeljek slovesno otvorila. Za Ljubljano in sploh za Slovensko je ta razstava nekaj popolnoma novega, dasi ne prinaša novosti. Pokazati ima, kolikor razmere dopuščajo, ves plod vpodabljalno umetnosti na slovenskih tleh v zadnjih 80 letih. Slikar Jakopič je s pomočjo nekaterih tovarišev zbral okrog 300 umetnin od Langusove dobe do sedanjosti in jih je lepo razvrstil v popolnoma preurejenem paviljonu v petih prostorih. Izložba, ki je zahtevala veliko truda in požrtvovalnosti, je v resnici zanimiva. Lahko se pravi, da daje v malem okviru sliko umetniškega razvoja zadnjih 80 let v Evropi sploh. Tudi delavcem, ki jo lahko obiskujejo za znižano vstopnino, priporočamo prav toplo, da porabijo priliko. »Vzajemnost« si pridobi zaslug, ako aranžira ogled v primernih skupinah, katerim bi se lahko dajala tudi potrebna pojasnila. Tudi strokovna komisija bi lahko sporazumno z Vzajemnostjo posredovala.

— **Bogaboječi »Slovenec«** vprašuje, dočim bi bilo potrebno, da bi najprej odgovoril na celo vrsto vprašanj, o katerih molči, kakor da je mutast. Žurnalistični bandit političnega katolicizma prihaja s svojimi krvoločnimi poročili s Portugalskega boninbolj v zagato, iz katere bi rad splaval po novih potokih krvi. V »Kölnische Volkszeitung«, ki je list enakega kalibra kakor glasilo našega Jegliča, je iztaknil trditve, da so revolucionarji ubili nekega kaplana De Mathosa, ki je bil urednik klerikalnega lista »Portugal«. Ta vest sicer ni z nobene strani potrjena in je našla prostora edino v nekaterih zakotnih popovskih listih. A »Slovenec« zadostuje, da kliče Sodomo in Gomoro nad republiko ter proslavlja De Mathosa ne le kot žrtev, ampak kot junaka, veleuma in nadčloveka božanskih lastnosti. Če je bil De Mathos res ubit, se bo še le izkazalo; dokler »vedo« to samo klerikalci, nimamo nobenega povoda, da bi verjeli. A če se je res izvršil umor, se lahko obsoja to dejanje, ne pa republika in revolucija. »Slovenec« je dobro čutil, da ima klerikalizem večje grozote na vesti in je zato urno zamahnil po Ferrerju, češ umor De Mathosa je stokrat strašnejši zločin. Ne, nebeški »Slovenec«! Nasilstvo, ki se zgodi v dobi splošno razpaljenih strasti, kadar se polasti tlačnega, varanega in povrh še zanemarjenega naroda želja maščevanja, je obžalovanja vredno, a nikoli tako

grozno, kakor premišljen umor, ki ga spremlja burka pravnega procesa. Ferrerjeve krvi se klerikalizem ne umije, četudi izpremeni v svojih bajkah vse portugalske republikance v same Nerone.

— **Smešen je »Slovenec«**, kadar se trudi spravljati izmišljena grozodejstva na Portugalskem v zvezo s socialnimi demokrati. Če misli katoliški šmokavzar, da je sedanja republika na Portugalskem že ideal socialne demokracije, naj vpraša svojega Kreka, ki nekaj ve o takih rečeh, za kakšno družabno organizacijo se bojujejo socialni demokrati. V Manuelovi deželi pa je povrh tega industrija še tako borna, da je na vsem Portugalskem komaj dobrih 50.000 industialnih delavcev, vsled česar tudi socialna demokracija ne more biti činitelj, ki bi odločeval. Revolucije na Portugalskem niso napravili socialni demokrati in republika, ki se je ustanovila, ni socialna. Ampak tudi meščanska republika je napredek v primeri z brezdušnim sistemom, ki je vladal doslej v deželi. In le zato se »Slovenec« tako strašno jezi. Revolucija sama po sebi ne bi bila katoliškemu listu nič strašnega in zaradi krvi bi se n. razburjal, če bi je stekle cele reke v atlantski ocean. Katolicizem proslavlja križarske vojne, poje glorio iztrebljenju Mavrov na Španskem, ima Karla »Veličnega«, ki je dal klati in ubijati pogane, ker so hoteli ostati zvesti svoji veri, za svetnika. V zgodovini katolicizma ostane za večne čase zabeležena »sveta« inkvizicija. Katoliška »protireformacija« je v vsaki posamezni deželi zahtevala več žrtev nego cela portugalska revolucija. Ampak Portugalci se rešujejo popovskega despotizma — hinc illae lacrimae! Revolucija, ki bi poglala deželo za par sto let nazaj, bi bila »Slovenec« prav simpatična. Boli ga le napredek in spoznavanje, da gre z rimljanstvom navzdol.

— **Nad Ferrerja** postavlja »Slovenec« portugalskega kaplana-šornalista De Mathisa. Ni se čuditi. Saj je šenkavski list celo Jegliča imenoval za učenjaka.

— **Zagorje ob Savi**, že blizu 19 let je, kar so v Zagorju prvič napravili prošnjo, da bi se okrajna cesta preložila na ravnilno, s čimer bi se odpravilo nepotrebno trpinčenje konj in vrhu tega prebivalstvu v gospodarskem oziru ustreglo s tem, da bi potem lažje peljali 20 metrskih centov kakor danes 10. Umerila se je pozneje cesta po ravnilni ter napravili trije načrti. Pred štirinajstimi dnevi je bil zadnji ogled, na katerega so bili povabljeni razni interesi. Med njimi je bil seveda tudi naš vsegamogočni gospod župan. Nameravalo se je po pregledu takoj razpisati cesto. Pri tem ogledu pa je naš gospod župan, ki ima velik talent za intrige, natvezil deželnemu odborniku gospodu Lampetu in izvedencu, da bo ta načrt povzročal veliko škodo. Zaradi koščka nekega vrta, ki bi se moral odstopiti deželi, naj bi se načrt spremenil. To je zadostovalo gospodu Lampetu, da je dejal, da pusti napraviti druge načrte, da se bo študiralo. S tem pa se je preložitve ceste, katera je tako nujno potrebna, zavlekla zopet za par let. Sedaj se celo pripoveduje, da nameravajo cesto preložiti na Dolenjo vas, s čimer se bo okolici Zagorja gospodarsko silno škodovalo. Pa kaj hočete? Modra glava našega plemenitega župana kaj iztuhta in kar on reče, to mora biti. To bo menda zopet nova zasluga in prilika, da ga potem »Slovenski Narod« povzdigne do neba.

— **Pozor, zidarji!** V nedeljo, 23. t. m. ob 9. dopoldne je v salonu pri »Levu« na Marije Terezije cesti društven shod, na katerem poroča tajnik zidarske organizacije sodrug Petejan iz Trsta o jako važnem dnevnem redu. Ne zamudite tega shoda!

— **Klesarji in kamnoseki, pozor!** Pridite vsi v soboto, 22. t. m. ob 6. zvečer, torej kar od dela na društveni shod v gostilni »International« (Resljeva cesta 22), kjer poroča sodrug Petejan iz Trsta o dnevnem redu: »Položaj klesarskih pomočnikov v Ljubljani in organizacija«. Shod je važen!

— **Za manifestacijo dne 30. okt.** se je treba dostojno pripraviti. Sodrugi iz Ljubljane in okolice so torej nujno vabljeni, da se udeležijo naznanjenih shodov v posameznih okrajih, na katere so vabljeni. Tam se dogovorimo o vsem, kar je potrebno. Sodrugi, agitirajte, da bo povsod obilna udeležba!

— **Vodmat! Na delo!** Agitirajte za shod, ki bo v soboto, 22. t. m. ob 8. zvečer v salonu pri Poljšaku na Martinovi cesti.

— **Pozor, šišenski delavci!** V soboto, 22. t. m. ob 8. zvečer je shod v gostilni g. Reberška (pri Anžoku), Vodnikova cesta 9. Nihče ne sme manjkati!

— **Šent Jakobski okraj!** V nedeljo, 23. t. m. ob pol 10. dopoldne vsi na shod v restavraciji g. F. Kavčiča, Privoz št. 4.

— **Sodrugom iz Vodmata in Most!** V nedeljo, 23. t. m. ob 3. popoldne bo v gostilni pri »Malem Slonu« v Novem Vodmatu javen shod. Pridite in agitirajte!

— **Delavci iz Gornje Šiške, Kosez, Podutika, Dravelj!** V gostilni pri Svedraču v Kosezah je v nedeljo, 23. t. m. ob 3. popoldne shod. Važno je, da pridete vsi!

— **Vič-Glince.** V nedeljo, 23. t. m. ob 3. popoldne v salonu Balija (prej pri Travnju) shod. Ničje naj ne izostane!

— **Shod na Poljanah.** V ponedeljek 24. t. m. ob 8. zvečer bo v Kalanovi gostilni na Poljanski cesti št. 58 shod radi draginje. Delavci iz sosednjih krajev so vabljeni, da se ga v čim večjem številu udeležijo.

— **Zelena Jama.** V ponedeljek, 24. t. m. ob 8. zvečer javen shod pri Smoletu! Moški in ženske, udeležite se ga!

— **Kolodvorski okraj.** V ponedeljek, 24. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »Internationale« na Resljevi cesti shod. Agitirajte pridno!

Goriško.

— **Cankarjevo predavanje.** »Cankar, prerok z Betajnovce, bo drevi predaval« — tako se je govorilo 15. t. m. po Gorici. In res je prišel. To Vam je bil pravi dogodek za Gorico, to se pravi, za vse tiste mlade Slovence, ki se se niso vtopili v klerikalni ali liberalni luži, marveč imajo pogled še uprt navzgor... Značilno je za naše razmere, da so Cankarju dvorano, oz. veliko sobo v liberalnem hotelu odrekli. In tako je moral predavati v kamrici »Delavskega izobraževalnega društva« (v ul. Treh kraljev 16), ki je premajhna za petdeset ljudi. Prišlo nas je pa trikrat toliko, menda blizu 150, ne samo dijaki in delavci, ne — tudi ženski spol je prišel v velikem številu in s še večjimi modernimi piskri iz slame na glavicah. Mnogo nas je stalo v sosedni privatni sobi; vrata vmes so bila odprta. Naj se mi ne zameri, da govorim najprej o jeziku. Cankar govori edino pravo slovenščino, in ta se sliši presneto malokdaj v Gorici. Dijaki, ki so navajeni v šolah slišati »rekelj sem ti že, da se nisi nič učil«, »po poljskih poljskih potih je prišel naposled na glavno cesto« itd., — ti študenti so slišali iz Cankarjevih ust slovensko slovenščino in to jim je delo dobro. Dober vtisk dela tudi to, da govori Cankar prosto — samo nekaj papirčkov vzame tu pa tam v roko, zlasti kadar citira kak stavek iz knjig ali časopisov. Nekateri predavateljevi stavki so imeli tak učinek kakor rakete, ker so na mah razsvetlili z bengalično lučjo našo noč, našo mizerijo v nekaterih ozirih. Splošna tihoča je bila dokaz, da so navzoči res poslušali, da bi slišali, da bi si vtisnili v pamet globoke resnice... Splošno zadoščenje se je zrcalilo na mnogih obrazih, ko je Cankar smelo pribil, da je bila »Slovenska Matica« nekdanj (seveda pred Ilesičevim predsedstvom) kulturni zavod, kar pa ne more več biti sedaj, ko ima diktator monopol na slovo, na jezik, na nazore in še na marsikaj. V duhu so pritrjevali Cankarju, ko je smešil, bičal slovensko ponižnost, ljubljansko »mecenstvo«, zaničevanje umetnosti, preziranje ljudstva i. dr. Reči smem, da smo prav uživali; ne samo vsebina, tudi oblika, v kateri je govoril Cankar, je zbudila v vseh željo, da bi Cankar žrtvoval kmalu zopet en večer Gorici. Skrbelo se bo za dovolj veliko dvorano, ker sedaj vemo, da je število »nevtopljenih« mladih rojakov preveliko, dosti preveliko za tako kamrico. Še nekaj: Cankar se naj ne pokončuje sam, naj ne zanemari svoje nervoznosti in nadihu (tudi to smo zapazili) — zdravnikov imamo dovolj in spretnih, Cankarja pa samo enega. In ta nam naj ostane živ in zdrav še mnogo let in naj ne pozabi, da ga čaka močnejši in lačni njegovega evangelija.

Trst.

Slovensko gledališče v Trstu.

Pred dvema tedni se je otvorila gledališka sezona tudi za tržaške Slovence. Predstave bomo imeli seveda tudi letos samo ob nedeljah in praznikih. Ni veliko, ampak v naših razmerah bi bilo težko zahtevati več. Izvemši Dragutinovića in njegovo soprogo sestojata igralski ensemble iz samih diletantov, o katerih se pa sme mirno trditi, da so, izvemši par moči, vsi, ki so dosedaj nastopili, dobri in se je takoj opazilo, da imajo veselje in mnogo dobre volje do dela. Sezona se je otvorila s znano Gogoljevo satiro »Revizor«. Igralo se je dobro, vendar pa satira ni prišla do veljave. Ampak ako upoštevamo sestavo igralskega osebja, se temu ne moremo čuditi. Druga igra je bila »Sladkosti zakonskega življenja«. Nesrečno izbran komad. Naše gledališče je revno. Enkrat na teden imamo predstavo. Pa je zaradi tega vsaka predstava, ki ne služi pravemu namenu gledališča, nepotreben in neokusen luksuz, ki si ga lahko dovoljujejo veliki narodi v velikih mestih, kjer imajo vedno na razpolago tudi dobre predstave. Igralo se ni tako dobro kakor pri »Revizorju«. Bilo je preveč pretiravanja. Pri tem bi opozorili nekatere igralce na čisto izgovarjanje besed, skoro vsem pa priporočamo negovanje slovenščine. Oprema na odru je bila pri obeh predstavah dovolj.

V nedeljo, 16. t. m. smo imeli Car Eminovo »Zimsko solnce«. Igra s politično tezo. Ne vem, kje sem čital, da je ta igra najlepši

sad hrvaške gledališke literature. Človek si zaman beli glavo, da bi razumel to drzno trditev. Dejanje se vrši v Istri. Brodolastnik Mikula je dal študirati svojega sina Kamila v Trst v italijanske šole, kjer se je nasrkal italijanskih nacionalističnih idej. Postal je renegat. Poroči se v Lovinju z navdušeno Hrvatico Jelko. Blizajo se volitve. Italijanska stranka kandidira Jelkinega soproga Kamila, hrvaška pa Jelkinega brata dr. Mira. Slučaj! Jelka ljubi soproga, ljubi pa tudi svoj narod. Da bi zmagal Kamilo, manjka slučajno samo en glas. Slučajno je zmaga odvisna od Jelke, ker je prijateljica Marije, ki je svojega deda navdušila za hrvaško stranko. Marija pa je slučajno nevesta Jelkinega brata kandidata. Pri Jelki ima ljubezen do naroda premoč nad ljubeznijo do moža. Zato ne pridobi zadnjega glasu možu, kakor zahteva od nje hrvaški renegat Berto. Poslednji se zato maščuje in ovadi Kamila po nekem pismu, ki mu ga je svoj čas Kamilo poslal iz Trsta, in v katerem je povedano, da je on, Kamilo, bil navzoč ob neki demonstraciji zoper neki spomenik v Trstu. Kamilo je obsojen, toda pozneje pomiloščen. V zaporu pa se zopet zave svojega pravega pokolenja in se vrne med svoje ob lepem zimskem solnčnem dnevu, ko se začneja hrvaški narod buditi iz predolgega spanja. Iz luke pa se čuje sirena parnika, ki pelje v Ameriko pijanega izdajalca Berta. Ob volitvah se na odru svira in poje »Lepa naša domovina«, vrši se demonstracija in razvija hrvaška trikolora. Igra živi od samih slučajev in nima nobene literarne vrednosti. Poleg tega je bila uprizoritev slaba in vloge zelo nesrečno razdeljene. Ako izvememo Boleslavskega, ki je res prav dobro zadel tip Mikule, in Bratino v vlogi župnika, brata Jelkinega, ni imel nič od drugih igralcev vloge, ki bi se mu bila prilegala. V demonstraciji je bilo menda samo 8 oseb in je bila preklaverna za tako veliko navdušenje. Občinstva je bilo veliko, in spoznalo se je, da je prišlo v gledališče zaradi zastave in hrvaške himne. Saj je »Edinost« v tem smislu delala ves teden agitacijo in je — ne ve se po kakem zopetnem slučaju — spravila igro v zvezo s taktiko socialistične stranke pri zadnjih pol. volitvah v Pulju! Na svojem predavanju v »Delavskem domu« je imel Cankar res prav. Ako se bo nadalje vabilo ljudstvo v gledališče zaradi zastav in himen, potem bo z gledališčem res žalostno. Potem se rajši vrnimo k starim komercem, kamor je tudi prihajalo ljudstvo zaradi zastav, navduševanja in podobnih reči. Torej, gledališče naj bo gledališče tudi takrat, kadar se igra politična komedija. In zaradi tega, ker smo prepričani, da se bo v tem zmislu izpremenilo, bomo gledališče podpirali in med našimi delavci agitirali za udeležbo.

i. r.

— **Tržaški sodrugi** so vabljeni na važno zborovanje strankinih članov, ki bo v soboto 22. t. m. ob 8. zvečer v Delavskem domu II. nadstr. Dnevni red zborovanja je izredne važnosti, zato pozivljemo sodruge, da se tega zborovanja udeležijo polnoštevilo.

— **Predavanje v Ljudskem odru.** V petek, 14. t. m. se je pričela letošnja sezona predavanj v tržaškem »Ljudskem odru«. Otvoril jo je sodrug Ivan Cankar s predavanjem o umetnosti in ljudstvu. Udeležba je bila nepričakovano velika. Velika dvorana Delavskega doma v II. nadstr. je bila pač natlačena. Poleg delavstva, ki tvori običajni publikum naših predavanj, je bila prav lepo zastopana inteligenca in dijaštvo. Iv. Cankar je zaljubljen v svoj slovenski narod, v slovensko ljudstvo, ki si je s krvjo pisalo svojo žalostno zgodovino, pa si je kljub vsem sovražnikom, kljub vsem oviram ustvarilo lepo cvetočo kulturo, ki mu bo služila v tekmi za razvoj in napredek človeštva. V splošnem je predavatelj raztolmačil svoje nazore o razmerju, ki naj bi vladalo med kulturo in ljudstvom. Ti nazori so nam vsem znani. Ljudstvo potrebuje resnične izobrazbe, resnične umetnosti, te mu moramo dati, in je zanj zrelo. Navzoča množica je pozdravila predavatelja tako ob nastopu, kakor tudi po končanem predavanju.

S tem je sezona otvorjena. Premiera dela čast Ljudskemu odru in tržaškim Slovincem, ki so tako pokazali veliko zanimanje za naše odkritosrčno delo na polju ljudske izobrazbe. — Prihodnji teden bomo imeli predavanje profesorja Iv. Merharja, ki se je z zadnjim predavanjem močno prikupil našim obiskovalcem. Predmet naznamo pravočasno.

— **»Ljudski oder«** naznanja, da je dobil od »Dramatičnega društva« v Trstu za vse svoje člane in za vse v naših organizacijah vpisane delavce vstopnice po znižani ceni za predstave v Nar. domu. Vstopnice se dobe pri sodrugu Vapoutiču v Delavskem domu vsak dan. Sodrugi pozivljamo, da se pridno poslužujejo te prilike.

— **Tržaška »Edinost«** je nezadovoljna s Cankarjevim predavanjem, ker ni bilo sestavljeno po njenih željah in s svojim finim

okusom ga imenuje »klobasarijo«. Zaradi modrosti, ki jih prodaja »Edinost«, se polagoma že živ krst ne esofira. Toda recimo, da so o Cankarjevih teorijah mogoči različni nazori. To se lahko dopušča in lahko je mogoče, da se ta ali oni ni strinjal s Cankarjem v tem ali onem vprašanju. Pri nas velja od nekdanj načelo »non jurare in verba magistri«. Toda vse dosedanje delovanje »Ljudskega odra« dokazuje, da v Trstu ni slovenskega zavoda, ki bi se bil tako resno trudil za izobrazbo in duševno povzdigo ljudstva kakor ravno naše društvo in tudi Cankarjevo predavanje, naj je bilo komu všeč ali ne, je imelo resen namen in resno vsebino. Vsaka kritika bi bila tu dopustna, le če je kritika. »Edinost« pa misli, da kaj opravlja s porogljivostjo najcenejše vrste. Celó v našem glasilu bo dobil prostora, kdor resno misli, da mora polemizirati s predavateljem, kajti resna polemika jasni in bistri. Ampak »Edinost« je jezna na Cankarja in to je vse. Nelepa beseda, ki jo je zapisala, je ogorčila celo narodnjake in s tem je povedano dovolj.

Delavsko gibanje.

Razprave strokovnega kongresa.

Takoj po otvoritvi strokovnega kongresa, o katerem govorimo že na drugem mestu, je sodrug Hueber predlagal obširno

resolucijo proti draginji,

ki razlaga splošne in specifične vzroke draginje in se konča s sledečimi stavki:

Ker je draginja življenja kupovalno vrednost denarja, mora delavstvo zahtevati zvišanje mezd. Samo močne strokovne organizacije morejo od organiziranega podjetništva priboriti višje meze. Draginja nalaga delavcem vseh narodnosti in vseh industrijskih skupin dolžnost, okrepiti strokovne organizacije. Kongres pozivlja torej delavce, naj neumorno pridobivajo strokovnim organizacijam nove člane, krepčajo bojovni sklad in izpopolnjujejo notranjo stavbo. Okrepanje strokovnih organizacij smatra kongres za najbolj važno in uspešno sredstvo za obrambo pred pogubnim učinkovanjem draginje.

Resolucija je bila brez debate soglasno sprejeta.

Za predsednike so bili izvoljeni sodrugi Beer, Jura, Hanuš, Zulawski in Oliva, za zapisničarje Ausobsky, Vefka, Schäfer, Tokan in Rautenkranz.

Toplo je pozdravil kongres zastopnik mednarodnega socialističnega tajništva sodrug Huysmans.

Potem je govoril v imenu socialno demokratske zveze v parlamentu sodrug dr. Adler.

Našel in ilustriral je akcije, ki so jih socialno demokratski poslanci v parlamentu izvršili za doseg socialnih reform. Omenil je, da vodi gosposka zbornica pasivno resistenco proti vsem zakonom v prid delavstva. Kapitalizem se je organiziral in pripravljeni moramo biti na najostrejšo boj. — Velikanski vtisk so napravile njegove besede o notranjem sporu. Adler je dejal: Prosim Vas, ne pozabite nikdar, da se bojujete s prijatelji; bojujte se, ampak tako, da dosežete mir; nastopajte proti razdevanju, a tako, da dosežete enoto. To enoto bomo krvavo potrebovali. Gorje, o katerem govorimo, izvira iz skupne bede, iz nacionalnih razlik v Avstriji; tudi mi smo njih mučeniki. To ni opravičevanje, ampak razlaganje. Upajmo, da dobimo priliko, da se pomenimo. Naj izvemo, kako daleč naj sega ločitev, kaj se zdi češki stranki potrebno za svoj blagor. Izvršiti moramo odlok mednarodnega kongresa, kateremu moramo priznavati kompetenco. Vodite boj s češkimi sodrugi na tak način, ki vodi do s p r a v e. Na tej poti želim kongresu najboljši uspeh.

Učinek tega govora je bil tako velik, da se ne da opisati.

Kongres so potem pozdravili zastopniki ogrske in bosenske strokovne komisije.

Nato je sodrug Hueber podal poročilo. Zlasti važno je dejstvo, da poteče l. 1913. v Avstriji 2000 tarifnih pogodb, ki zadevajo 130.000 delavcev. Poročilo izvaja, da se jako lepo razvija mladinska organizacija.

Potem so podali sodrugi Müller, Hueber in Widholz svoja poročila po dnevnem redu.

Načelstvo zveze krojačev v Avstriji naznanja, da se je sklenilo s švicarsko krojaško zvezo vzajemno razmerje tudi glede na bolniško podporo, vsled česar imajo člani naše zveze, ki so že eno leto plačevali članske prispevke po prvem razredu, v Švici pravico do bolniške podpore. Nasprotno pa imajo člani švicarske krojaške zveze tudi v Avstriji pravico do bolniške podpore in sicer v smislu zvezinih pravil. Pogajanja pa se vrše s krojaško zvezo na Nemškem, da se doseže tudi tukaj enako razmerje glede na bolniško podporo. Funkcionarji naj vzamejo to na znanje in naj se po tem ravnaajo.

Od zveze krojačev so bili poslani sodrugi Smitka, Prašek, Mladek, Geršl in Kosel na strokovni kongres, ki se vrši te dni na Dunaju.

Dež. konferenca krojačev v Gradcu, ki je bila sklicana za 30. oktobra t. l., se je

morala iz važnih razlogov — ker se vrši ta dan štajerska strankina konferenca — preložiti na 6. novembra t. l. Prizadete podružnice na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem naj vzamejo to na znanje. Dnevni red je neizpremenjen. Vse drugo pa se naznani podružnicam potom cirkularja.

Celjska krojaška organizacija je zopet dosegla lep uspeh. Pomočniki tvrde Maks Sabukošek so namreč tej tvrdki 8. t. m. predložili plačilni tarif ter zahtevali v osmih dneh odgovor, ker bi sicer zapustili delavnico. Vsled odločnega in resnega nastopa pomočnikov je tvrdka Sabukošek 14. t. m. plačilni tarif potrdila. Zopet dokaz, da se da potom dobre in čvrste organizacije marsikaj doseči.

Železničarska stavka na Francoskem. Vlada famoznega Brianda, nekdanjega »socialista«, razpošila tako lažnive vesti o stavki francoskih železničarjev, da je jasna slika tega velikega gibanja skoraj nemogoča. Oficiozni telegrami javljajo dannadan, da se opravlja služba normalno; a vendar imajo najvažnejši internacionalni vlaki velikanske zamude, nekateri pa popolnoma izostajajo. Ugotovljena resnica je, da sta hotela Briand in Millerand od vsega začetka zatreti stavko z brutalno silo. Vlada je dala zapreti ves stavkarski odbor, poklicala je železničarje pod orožje, komandirala je za nekatera dela vojake, s policijo napada tudi popolnoma neprizadete organizacije, med drugimi tudi izobraževalno organizacijo avstrijskih socialistov v Parizu. Stavka sama je komplicirana, ker so se ji iz simpatije pridružile tudi druge stroke; tako je bil Pariz eno noč brez električne luči. Položaj izkušajo tudi anarhisti izrabljati za svoje namene; vsled tega se je primerilo več slučajev takozvane sabotaže, t. j. nasilstev v bojevne namene, n. pr. razdiranja proge, terorističnih napadov itd. Glavna zahteva železničarjev je bilo določilo minimalne plače s 5 franki na dan ter maksimalnega delovnega časa s 10 urami. Ravnatelj prizadetih železnic so že naznanili vladi, da so pripravljeni te zahteve izpolniti z novim letom, o ostalih zahtevah pa se pogajati z železničarji. Organizacije so naznanile ministrskemu predsedniku, da so pripravljene sprejeti posredovanje vlade za pogajanje z družbami. Podjetja so naravnost prosila za posredovanje, a Briand izmišlja vsak hip nove izgovore. Da so železničarji doslej dosegli precej velik uspeh, je nepobitno; vladi pa gre zato, da bi zaradi svoje »avtoritete« zatajila uspeh. Nekdanj je bil Briand najstrastnejši zagovornik generalnega štrajka!

Trgovski sodrugi na Hrvaškem, ki imajo krepko organizacijo, so začeli izdajati svoje strokovno glasilo. Tam so že davno spoznali, da se brez boja ne doseže nobeno izboljšanje. Slovenskega trgovskega pomočnika bi bilo večina sram reči, da je socialist.

Delavski Dom v Belgradu. Organizacija socialno demokratske stranke v Belgradu je kupila hišo z eno največjih dvoran v mestu (Sala mira) in jo preuredila v Delavski Dom.

Klub socialno demokratskih učiteljev in učiteljic v Srbiji misli na izdajanje strokovnega glasila.

Organizacija poljedelskih delavcev v Italiji je imela začetkom letošnjega leta 378.156 članov. Število je od lanskega leta precej padlo, kajti lani je štela organizacije 405.149 članov. To je posledica izseljevanja iz južne Italije in Sicilije. Na prvem mestu je organizacija v Emiliji s 180.000 članov, potem Lombardija in Apulija s 47.000, Sicilija z 32.000, Beneško s 25.000, Piemont z 11.000.

Dobro izurjenega

pri krojevalca (Zuschneider)

— kakor tudi več —

črevljarjev (Handzwiker Tescer)

se takoj v stalno delo sprejmejo v tovarni za črevlje Libnica (Leibnitz) Štajersko.

— Cenjenemu delavstvu in delavskim organizacijam v Ljubljani — se priporoča —

gostilna pri Fröhlichu (prej pri Černetu).

Trnovski pristan šte. 4.

Pripravniki prostori za shode, veselice in druge priredbe. Dobra in cenena pijača in kuhinja. Točna postrežba. — Za obilen obisk se prip. Filip in Antonija Fröhlich.

? I ?
I K O
? O ?

Najboljša ura sedanosti
Zlata, srebrna, tula, nikel-
nasta in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

IKO

? I ?
I K O
? O ?

Plesna šola

splošne delavske zveze „Vzajem-
nosti“ se otvori v nedeljo dne
24. oktobra ob pol 3 popoldne
v salonu pri „Levu“ Marije Te-
rezije c. št. 16. Cenjene sodru-
ginje in sodrugi opozarjamo da
se ne bodo razpošiljalo nobenih
vabil in agitirajte med znanci za
plesno šolo.

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, slad-
korju in kavi; kri, moč, zdravje, dosežete
in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi svak
knjižico brezplačno

v lekarni Trnkoczy
zraven rotovža v Ljubljani

ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Sodrugi spominjate se „Tisk. sklada“!

koledar

za delavce sploh in prometne uslužbenca

za l. 1911.

Ta koledar izhaja že XI. leto.
Vsebinsko mu je med drugimi naslednja:
Resnica (pesem); Koledar; Cen-
tralni sedeži avstrijskih organizacij;
Kolkovne lestvice; Posnetek poš-
nega in brzojavnega cenovnika;
Inozemske denarne vrednosti v
kronski veljavi; Stare in nove
mere; Koliko plačam osobne do-
hodnine; Koliko plačam vojne
takse; Izvleček iz pravil provizij-
skega sklada c. kr. državnih že-
leznic (ki je enaka onim južne
železnice); Hrana in hranitev;
Kdo je sodrug; Kako se varujemo
kolere; Delovanje soc. dem. po-
slancev v parlamentu v zadnjem
letu (predlogi naštetih); Dve reso-
luciji s kodanjskega mednarod-
nega kongresa; Dohodki in stroški;
Beleznica za vse dni v tednu.

Koledar obseza nad 13 pol in bo pridejan
tudi svinčnik. Cena v platno vezanemu
izvodu je 1 K, po pošti 10 h več.

Pri večjem odjemu in če se plača
naprej ali pa vsaj v teku 30. dni
velik popust. Pri naročilih do 20 iz-
vodov se priporoča, da
se pošlje denar naprej.

Čez

ga ni!

Po njem ti jed diši,
Želodec ne boleha
In glava ne boli!

Zahtevajte izrečno „FLORIAN“!

:: Zavračajte ponaredbe! ::

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost . . . 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso

z velikim uspehom porabil, katero iz srca

priporočam v veliko korist vsaki družini

ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,

blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše

tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji
lovce v Koritnicah, pošta Knežak
pri Št. Petru na Krasu.

Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin kremo
za črevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in
vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda
ter Plerin čistilo za kovine
Te predmete izdeluje domača tvornica ke-
mičnih izdelkov

Golob & Volk, Ljubljana.

Gostilna „Pri panju“

Vegova ulica št. 10

se priporoča za mnogobrojen obisk

lastnik **Leonardo Galante**

ima najboljšo pijačo: dobiva se izboren pelin-
kovac, goriška, istrska, dalmatinska vina
in dolenski cviček po najnižji ceni.

Zavod za pohištvo in dekoracije

FRAN DOBERLET

Ljubljana, Franciškanska ulica, 10.

Ustanovljeno leta 1857.

Telefon št. 97.

Pohištvo vsake vrste od najenostavnejših do najumetnejših. Skladišče tapet,
oboknic in okenskih karnis, zaves in preprog. Velika izbira pohištve-
nega blaga i. t. d. Enostavne in razkošne ženitne opreme v naj-
solidnejši izvršbi. Uredba celih hotelov in kopališč.

Svarilo!

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahte-
vajte pri nakupu kar na kratko zavitek ali
zabojček „cikorije“, temveč določeno znamko:

:**Franck:**

da imate jamstvo za vedno jednako in naj-
boljšo kakovost. — Pazite pri tem na varstvene
znamke in podpis, kajti naše zamotanje se v
jednakih barvah, papirju in z podobnim
natisom ponareja —

Henrik Franck & sinovi

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva
lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

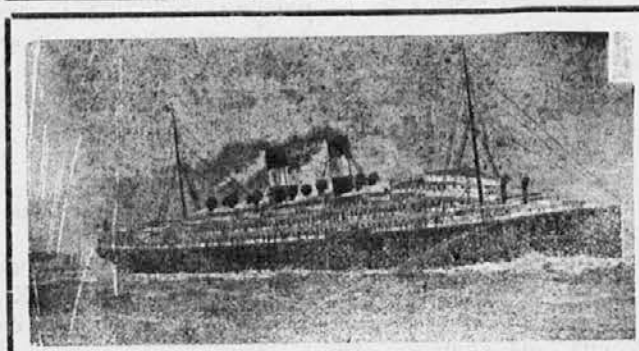
V LJUBLJANI

Telefon št. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je
za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj i. t. d.

Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.